

**Streszczenie rozprawy doktorskiej Eweliny Zych pt. *Archiwum Krakowskiej Kapituły
Katedralnej od XVI w. do 1879 r.***

Rozprawa dotyczy dziejów Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej w okresie od XVI w. po rok 1879. Pierwsza z dat – początek XVI w. jest związana z najstarszym zachowanym inwentarzem dokumentów z Archiwum Kapitulnego na Wawelu. Ostatnią zaś wyznacza moment, w którym ks. Ignacy Polkowski objął opiekę nad Archiwum. Był on pierwszym archiwistą i historykiem, któremu Kapituła zdecydowała się powierzyć opiekę nad swoimi archiwaliami. Wcześniej do pracy w Archiwum oddelegowywała notariuszy lub wybranych ze swojego grona kanoników, którzy mieli przygotowanie kancelaryjne ale nie byli archiwistami. Odnosi się więc do okresu, gdy istnienie Archiwum jest poświadczane za sprawą inwentarzy, lecz brak jeszcze zawodowego archiwisty.

W przeszłości wielu historyków interesowało się zgromadzonymi w Archiwum Kapitulnym na Wawelu dokumentami i księgami rękopiśmiennymi. Wśród nich należy wymienić ks. Ignacego Polkowskiego, ks. Tadeusza Glemmę, ks. Bolesława Przybyszewskiego, ks. Jacka Urbana. Opublikowane przez nich prace odnoszą się do katedry na Wawelu i Krakowskiej Kapituły Katedralnej, pojedyncze zaś artykuły dotyczą Archiwum Kapitulnego. Jednak żaden z nich nie podjął się omówienia dziejów samego Archiwum w formie monografii. Był to najważniejszy z powodów, dla którego zdecydowano się na podjęcie takiego właśnie tematu.

Praca składa się z sześciu rozdziałów, podzielonych na podrozdziały. Przyjęto układ rzeczowy, ponieważ taki pozwala na najpełniejsze ujęcie tematu. Pracę uzupełnia aneks, w którym umieszczono tabele. Główną metodą badawczą stosowaną podczas przygotowywania pracy jest analiza źródeł archiwalnych. Została uzupełniona o elementy statystyczne.

Pierwszy rozdział jest wprowadzeniem do tematu. W oparciu o dostępną literaturę przedstawiono w nim stan badań nad archiwami kapitulnymi w Europie i Polsce oraz literaturę odnoszącą się do Archiwum Kapitulnego i jego zbiorów w interesującym nas okresie. W dalszej części rozdziału omówiono zagadnienia związane z terminologią odnoszącą się do tematyki archiwalnej.

Drugi rozdział odnosi się do pracowników Archiwum Kapitulnego. Omówiono w nim terminologię związaną z osobami pracującymi w archiwach, następnie dzieje prałatury kanclerza w Krakowskiej Kapitułe Katedralnej, prefekta Archiwum oraz notariuszy kapitulnych. Właśnie ci ostatni najczęściej sprawowali realną opiekę nad Archiwum. Omówiono ich obowiązki, sposób obierania na urząd, a ponadto mieszkanie i uposażenie. Uzupełnienie rozdziału stanowi tabela w aneksie, w której

zebrano informacje na temat poszczególnych notariuszy pochodzące przede wszystkim z metryki kapitulnej (*Acta actorum*).

W trzecim rozdziale omówiono zagadnienia związane z przechowywaniem zbiorów. Opisano kolejne pomieszczenia, w których prawdopodobnie przechowywano dokumenty i księgi (skarbiec, zakrystia, kapitularz, dom notariusza, a wreszcie magazyny archiwalne). Obok pomieszczeń omówiono także sprzęty, które służyły do bezpiecznego przechowywania zbiorów.

W czwartym rozdziale przedstawiono zasób Archiwum Kapitulnego na Wawelu, opierając się na pierwszym i ostatnim inwentarzu z interesującego nas okresu. Pozostałe inwentarze z tego okresu omówiono mniej szczegółowo. W tym też rozdziale przedstawiono rozwój zasobu Archiwum Kapitulnego w kolejnych stuleciach w oparciu o dostępne przekazy źródłowe oraz omówiono przedmioty niearchiwalne, które oddawano na przechowanie do Archiwum.

Piąty rozdział odnosi się do zagadnień związanych z zabezpieczaniem, opracowywaniem i konserwacją zbiorów Archiwum Kapitulnego. Omówiono w nim działania, jakie podejmowała Krakowska Kapituła Katedralna, by chronić zasób Archiwum, kolejne próby porządkowania Archiwum oraz prace mające na celu zachowanie dokumentów i ksiąg dla przyszłych pokoleń.

W szóstym, ostatnim z rozdziałów, omówiono kwestie związane z udostępnianiem archiwaliów, czyli kwerendy przeprowadzane w Archiwum Kapitulnym oraz wypożyczanie ksiąg i dokumentów.

Do przygotowania rozprawy posłużyły przede wszystkim źródła archiwalne pochodzące z Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej, a także przekazy źródłowe zebrane podczas kwerend w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Archiwum Narodowym w Krakowie oraz Bibliotece Książąt Czartoryskich w Krakowie. Ponadto dostępne źródła drukowane oraz literatura.

Kraków, dn. 09.09.2019 *Ewelina Zych*

Summary

Ewelina Zych, Archives of the Cracow Cathedral Chapter from the 16th century to 1879.

The doctoral dissertation discusses history of Archives of the Cracow Cathedral Chapter from the 16th century to 1879. The oldest preserved list of documents of the Wawel chapter archives comes from the beginning of the 16th century. This is the starting date of the work of the Archives. The end date (1879) is the year when Father Ignacy Polkowski started working in the Chapter Archive. He was the first professional archivist and historian, who worked in this archive. The dissertation concerns the period when the existence of the Archives is confirmed by inventories but a professional archivist does not work there yet.

Many historians were interested in the collections of the Chapter Archive at Wawel. They were, among others: priest Ignacy Polkowski, priest Tadeusz Glemma, priest Bolesław Przybyszewski and priest Jacek Urban. Their publications relate to the Wawel Cathedral and the Krakow Cathedral Chapter. Few articles relate to the Chapter Archive at Wawel. But so far no monograph of this institution has been created.

The work has six chapters. Each chapter is divided into subsections. Material arrangement was adopted. The work was supplemented with an annex. The main research method is source analysis. It has been supplemented with statistical elements.

The first chapter is an introduction to the topic. It discussed the state of research on capitular archives in Europe and Poland, literature on the Capitular Archive at Wawel and archival terminology.

The second chapter concerns employees of the Chapter Archive at Wawel. It discusses the terminology concerning archive employees, the history of the chancellor's prelature and the prefect of the Archive. Matters regarding chapter notaries were also discussed – their relationship with the Chapter Archives, responsibilities, house and livelihoods.

The third chapter concerns the storage of the collections of the Chapter Archive at Wawel. Another room in which the archives were probably stored was described: treasury, sacristy, capitular hall, notary's house and archival warehouses. The equipment of archive rooms was also described.

The fourth chapter concerns the resource of the Capitular Archive at Wawel. To describe the resource, inventories from the beginning of the 16th century and from the 1870s were used. The development of the Archive resource was discussed. In addition, items that were not archives but were also kept in the Archives were discussed.

The fifth chapter concerns the protection, development and conservation of books and documents from the Chapter Archive. The activities of the Krakow Cathedral Chapter were described as to how protect archival materials, attempts to organize the Archive resource and works to preserve archival materials for future generations.

The sixth chapter concerns the sharing of archival materials. Archival queries and the loan of archival materials are discussed.

The dissertation uses archival sources from the Archives and Library of the Krakow Cathedral Chapter. In addition, from the following archives and libraries: Archives of the Metropolitan Curia in Krakow, National Archives in Krakow, Library of the Czartoryski Princes in Krakow.

Kraków, dn. 09.09.2019 Ewelina Zych